

Informaatiotutkimuksen päivät 2012
1. - 2. marraskuuta, Åbo Akademi, Turku

ABSTRAKTI

Dunja Myllylä & Tarja Nikander

Lukulampun valossa: virtaa kulttuurielämyksistä

*Yhteystiedot: Dunja Myllylä, Turun kaupunginkirjasto, dunja.myllyla@turku.fi
Tarja Nikander, Turun kaupunginkirjasto, tarja.nikander@turku.fi*

Lukulampun valossa -lukemiskampanja syntyi Turun kaupunginkirjastossa kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 ohjelmasuunnittelua viriteltäessä. Se toimi vuosina 2010–2011 osana Pimeyden 876 sävyä -hankekokonaisuutta. Kampanja jatkuu OKM:n rahoituksella vuoden 2013 loppuun.

Keskeisiä tekijöitä hankkeen käynnistämiseksi olivat kirjaston aineistojen sisältöjen avaaminen ja esiin nostaminen sekä lukemisen, muun kirjastonkäytön ja kulttuuriharrastusten hyvinvointivaikutukset.

Lukulampun valossa laajennettiin vuonna 2011 valtakunnalliseksi kampanjaksi kirjastojen yhteistyön ja synergiaetujen lisäämiseksi. Kaikille yhteinen teema – uni ja unettomuus – oli hedelmällinen lähtökohta, jota kirjastot ympäri maan saattoivat käyttää uusien lukupiirien ja muiden tapahtumien pohjana. Toisaalta haluttiin jakaa yhdessä muiden kanssa elämänlaatua kohottavien hyvinvointitekijöiden kartoittamista. Kokemuksia on vaihdettu hankkeen blogissa www.lukulampunvalossa.fi/blogi, tapaamisissa ja koulutuksissa.

Suur tapahtumia ja pienryhmiä

Digitalisoituvassa yhteiskunnassa on perusteltua pitää esillä myös kasvokkain tapahtuvia kohtaamisia kirjastotilojen monikäyttöisyyttä hyödyntäen. Turun kaupunginkirjasto on halunnut siivittää kirjastojen lukupiiri- ja muuta kokemuksellista pienryhmätoimintaa. Lisäksi on haluttu rohkaista kirjastoja tilojensa innovatiiviseen käyttämiseen kehittämällä kaikkien käytössä olevia tapahtumakonsepteja. Yksi näistä on loppuvuodesta kaamosaikaan kirjastoissa järjestettävä lukemisen, musiikin kuuntelemisen ja esitystaiteen monialainen kokonaisuus Kaamosyö, jota vietetään tänä vuonna 9.11.

Kuva 1. Kaamosviikonloppu 2011. Yleisöä Magenta Skycoden konsertissa Turun pääkirjaston tieto-osastolla.

Kirjallisuutta yli kynnyksen

Hankkeessa kokeillaan myös, miten sisältöjä avaavat ja niistä viestivät toimintamallit toimivat hakeutuviissa kirjastopalveluissa. Koetaan tärkeäksi, että elävä kirjasto tavoittaa niitäkin ihmisiä, jotka eivät erilaisten esteiden vuoksi voi oma-aloitteellisesti käyttää kirjaston palveluja. Aineistojen rikkaat elämys- ja tietosisällöt tulee tuoda myös yllämainittujen ihmisten elämänpiiriin osaksi arkea. Käytännössä työntekijät menevät ulos kirjastosta niiden luo, jotka eivät itse pääse kirjastoon. Liikettä on ollut myös niin, että pienryhmiä on tuotu kirjastoon järjestämällä heille kuljetus. Tällaisia ryhmiä on etsitty yhteistyössä kaupungin sosiaali- ja terveystoimen ja Suomen Punaisen Ristin kanssa.

Muita hakeutuvan kirjastopalvelun yhteistyökumppaneita ovat mm. Lounais-Suomen Syöpäyhdistys ry, Turun Mielenterveysyhdistys Itu ry, Turun Seudun Työttömät, Kuntoutuskeskus Petrea, Opetuskoti Mustikka ja Turun vastaanottokeskus. Ohjelma on suunniteltu heidän kanssaan, toiveiden mukaan.

Lukupiirit

Lukupiiritoiminta on vilkastunut useissa kampanjaan osallistuvissa kirjastoissa. Turun kaupunginkirjastossa lukupiirien määrä on kasvanut kymmeneen, joista kaksi toimii lähikirjastoissa. Pääkirjaston avoimessa yleisötilassa kokoontuu avoin lukupiiri Lue lounaaksi, lisäksi pääkirjastossa pyörii kaksi yleistä kaunokirjallisuuspiiriä, dekkari- ja runopiiri, muistelmi- ja filosofiapiiri, nuorten lukupiiri ja ruotsinkielinen lukupiiri.

Turun kaupunginkirjastossa lukupiiriä vetänyt Taina Ratia (2010, 185) kirjoittaa: ”Toisin kuin kirjaston pika-asioijalle lukupiirin käytössä kirjastosta tulee ”kolmas paikka” kodin ja työpaikan välillä, sopivan tuttu tarjotakseen turvalliset puitteet ja tarpeeksi vieras välimatkan saamiseen jokapäiväisistä ympyröistä.”

Lukupiirien ytimistä kertoo Ratian kommentti (2010, 190): ”Keskustelun tarve ja innokkuus yllätti minut vetäjänä, miksei sekin, että mielipiteet kirjoista ja niiden tapahtumien linkittyminen lukupiiriläisten oman elämän muistoihin olivat niin voimakkaita ja keskenään vastakkaisia.”

Kuva 2. Lukupiirikokoonnutuminen Turun pääkirjaston ideahuoneessa.

Lisäksi Taina Ratia (2010, 192) nostaa esiin kirjastoissa järjestettävien lukupiirien ehkä suurimman haasteen: ”Viisi kokoontumiskertaa on liian vähän, ellei sitten alun perin ole tavoitteena ”luettaa” mahdollisimman monia ihmisiä ja aloittaa välittömästi uusien piiriläisten kanssa. Kulttuurilaitoksille asetettujen tulostavoitteiden ja kohderyhmittäisen elämyksellisen toiminnan kuten lukupiirien toteuttaminen rinnakkain on lähiaikojen suurimpia haasteita.”

Toisaalta Turun kaupunginkirjastossa toimii myös avoin lukupiiri, johon ei tarvitse ilmoittautua etukäteen. Osallistujat voivat siis vaihdella istunnoissa paljonkin. Pieni perusjoukko on muodostunut, mutta joku käy vain silloin, kun käsittelyssä on kirja, josta haluaa kuulla, mitä muut ovat siitä ajatelleet. Lukupiiri pidetään avoimessa tilassa, jonka ohi kuljetaan, ja johon kirjaston muut äänet kuuluvat. Myös tämä malli on osoittautunut toimivaksi – meneillään on avoimen lukupiirin neljäs kausi.

Lukuvinkkijulkaisut

Kirjastonhoitajien kirjallisuudentuntemusta on haluttu jakaa myös hankkeen puitteissa toteutettujen kommentoitujen aiheuetteloiden avulla. Näihin teemoitettuihin vinkkijulkaisuihin on kerätty luku-, elokuva- ja musiikkivinkkejä aikuisille ja lapsille. Jotta julkaisut löytäisivät helpommin tiensä kirjastoista asiakkaille, kiinnostavan sisällön lisäksi myös graafiseen ulkoasuun on haluttu panostaa. Tähän mennessä luetteloita on tehty kolme, joista uusin, Creative non-fiction -aiheinen, julkaistaan Kaamosyönä 9.11.

Kuva 3. *Unten maille* -aiheluettelo julkaistiin marraskuussa 2011. Aiheena uni ja unettomuus.

Tavoittavuus

Lukulampun valossa -hankkeen tuottamaan ohjelmaan osallistui vuosina 2010–2011 pelkästään Turun kaupunginkirjastossa yhteensä yli 6000 kävijää. Heistä lähes 5000 osallistui Kaamos tapahtumiin (Lukemisen yö 12.11.2010 ja Kaamosviikonloppu 11.–12.11.2011), loput tavoitettiin lukupiireissä ja hakeutuvaan kirjastopalveluun kuuluvissa, kohdennetuissa lukijakohtaamisissa.

Lähteet

Ratia, Taina (2010). ”Mielen lehtevät sanat”: lukupiiri kirjastossa. Teoksessa *Lukupiirikirja* (toim.) Matero, Johanna & Hapuli, Ritva & Koskivaara, Nina, s.180–192. Helsinki: BTJ.